

ПРОЄКТ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Юлія ПОЧИНОК

**НОВІ ІМЕНА У ШКІЛЬНІЙ ПРОГРАМІ
З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Хрестоматія

(антологічна пропозиція ХХІ століття)

10-11 класи

Тернопіль
Навчальна книга — Богдан

Укладач:

Ю.М. Починок — кандидат філологічних наук, викладач кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету ім. І.Я. Горбачевського

Рецензенти:

М.М. Рашкевич — асистент кафедри зарубіжної преси та інформації Львівського національного університету імені І.Франка

І.Й. Маланчук — головний інспектор шкіл відділу дошкільної, середньої та позашкільної освіти Управління освіти і науки Тернопільської міської ради

М. М. Данилевич — кандидат філологічних наук, доцент кафедри теорії і методики української та світової літератури Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Нові імена у шкільній програмі з української літератури. Хрестоматія (антологічна пропозиція ХХІ століття) 10–11 класи / Упорядкув. та заг. ред. Юлії Починок. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2019. — 292 с.

2005000015588

Антологічна пропозиція хрестоматії — це не лише нові імена у шкільній програмі з української літератури, але також і можливість зануритися у неповторний світ сучасності за допомогою особливо витонченої текстової форми найкращих майстрів слова ХХІ століття.

Ця книга буде цікава не лише учням та вчителям, які навчатимуться та вчитимуть за оновленою програмою, але також і для викладачів та студентів вищих навчальних закладів, які навчаються та викладають на філологічних факультетах, факультетах журналістики чи культури і мистецтв. Крім того підручник може бути затребуваний і для вишів з непрофільних нефілологічних спеціальностей з гуманітарними кластерами підготовки, як-от медичний, політехнічний, економічний тощо.

УДК 821.161.1

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

© Починок Ю.М., упорядкування, 2019
© Навчальна книга — Богдан, виключна
ліцензія на видання, оригінал-макет, 2019

2005000015588

ЗМІСТ

Василь Махно. (<i>Із книги «Ровер»</i>)	4
Критична нотка	121
Святослав Вакарчук. (<i>Тексти пісень рок-гурту «Океан Ельзи»</i>)	124
Тексти пісень з позаальбомної лірики	127
Альбоми гурту Океан Ельзи	131
I. Там, де нас нема (1998).....	131
II. Янанебібув (2000)	144
III. Модель (2001)	154
IV. Суперсиметрія (2003)	164
V. Gloria (2005).....	174
VI. Міра (2007)	187
VII. Dolce Vita (2010).....	198
VIII. Земля (2013)	210
IX. Без меж (2016)	224
Критична нотка	235
Артем Чапай. (<i>Антон Водяний</i>)	236
Уривок із книги «Подорож із Мамайотою в пошуках України»	236
Критична нотка	244
Андрій Кузьменко. (<i>Рок-гурт «Скрябін»</i>)	246
Тексти із золотої колекції української музики	246
Критична нотка	251
Андрій Любка. (<i>Уривок з роману «Твій погляд, Чіо-Чіо-Сан»</i>).....	252
Критична нотка	277
Про авторку	278

ВАСИЛЬ МАХНО
ІЗ КНИГИ «РОВЕР»
вірші та есеї 2011–2014

ВАСИЛЬ МАХНО (МАХНО ВАСИЛЬ ІВАНОВИЧ) народився 8 жовтня 1964 року у місті Чортків Тернопільської області. Відомий український поет, прозаїк, есеїст, перекладач та літературознавець. Член Національної спілки письменників України, АУП. Учасник літературного угруповання «Західний вітер» (1992), кандидат філологічних наук (1995), член міжнародного та українського ПЕН-клубів. Лауреат премій імені Степана Будного (1994), журналу «Кур'єр Кривбасу» (2007, 2008), Фонду Лесі та Петра Ковалевих (2009), Міжнародної премії «Povelje Morave» (2013), книги року BBC (2015).

Друкувався у багатьох періодичних виданнях. Автор тринадцяти поетичних збірок, двох книжок есеїстики, п'єс. Вірші та прозу Махна перекладено багатьма мовами, зокрема польською, німецькою, сербською, англійською, литовською, чеською, івритом, іспанською, грузинською, македонською, монгольською.

Поезія

- «Схима» (Тернопіль: Збруч, 1993)
- «Самотність цезаря» (Тернопіль: Лілея, 1994)
- «Книга пагорбів та годин» (Тернопіль: Лілея, 1996)
- «Лютневі елегії та інші вірші» (Львів: Каменяр, 1998)
- «Плавник риби» (Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2002)

- «38 віршів про Нью-Йорк» (К.: Критика, 2004)
- «Cornelia Street Cafe» (Київ: Факт, 2007)
- «Зимові листи» (К.: Критика, 2011)
- «Я хочу бути джазом і рок-н-ролом. Вибрані вірші про Тернопіль і Нью-Йорк» (Тернопіль: Крок, 2013)
- «Ровер» (Тернопіль: Крок, 2015)
- «Єрусалимські вірші» (К.: Критика, 2016)
- «Паперовий міст» (Львів: Видавництво Старого Лева, 2017)
- «Поет, океан і риба» (Харків: Фоліо, 2019)

Проза

- Дім у Бейтінґ Голлов: оповідання (2015)
- Вічний календар: роман (2019)

Есеїстика

- «Парк культури і відпочинку імені Гертруди Стайн» Київ: Критика (2006)
- «Котилася торба» (есеї). К.: Критика (2011)
- «Околиці та пограниччя» (К.: Yakaboo Publishing, 2019)

Переклади

- Перекладає сучасну польську, американську та сербську поезії.
- Збігнєв Герберт. «Струна світла» (1996)
- Чеслава Мілоша, Ю. Лободовського, М. Гжещака.

Літературознавство

- «Художній світ Богдана-Ігоря Антонича» (1999)

Укладач

- «Дев'ятдесятники» (1998)

Видання іноземними мовами

англійською

- *Thread And Selected New York Poems* (2009)
- *Winter Letters: & Other Poems* (2011)

івритом

- Private Commentary on History. Pen-pal. Tel-Aviv (2017)

польською

- *Wedrowcy*. Poznan (2003)
- *34 wiersze o Nowym Jorku i nie tylko*. Wroclaw (2006)
- *Nitka*, Sejny (2009)
- *Dubno, kolo Lezajaska*. Lezajsk (2013)
- *Listy I powietrsze*. Lublin, 2015
- «Express 'Venecia'». Mikolow (2016)

сербською

- *Crna rupa poezije*. Filip Visnic (2013)
- Свадбарски купус: есеје. Alma (2017)

російською

- «Куры не летают». Харьков (2016)
- «Частный комментарий к истории: избранные стихотворения» Днипро (2018)

румунською

- *Fiecare obiect își are locul său: poezii alese*. Craiova, Scrisul Românesc Fundația Editura (2009)

Ровер І

Мені пригадався старий безколісний ровер
куплений у 50-х: належав тоді Федьови
а в 60-х кури сиділи на рамі
я примірявся до нього але не поїдеш
колеса забрали найближчі сусіди
і я не міг пережити цієї травми

Я думаю що ровер був за світоглядом стоїк
на ручці керма сушився зелений слоїк
збоку сидло лежало — біля задньої вилки
гума проколена заіржавілим цвяхом
кожен його зневажав — навіть я бахур
навіть наш Шарик на нього сикав

Поки Федьо був у війську його обібрали
навіть шурупи й прокладки безсовісно вкрали
навіть хотіли украсти погнуті педалі
навіть вночі приходив за ковпачком злодій
плентався як куниця по наших городі
єдине що — рами ми не віддали

Рама собі лежала біля кролячої клітки
фара розбита дивилась на сливи сусідки
а учні зі школи що нипали з металобрухтом
хотіли забрати раму і здати державі
її не дозволив забрати стривожений Шарик
разом з курми і дощовим брудом

Я знав: що Федьо повернеться — а ровер
наш челядник — як Шарик кури й корови —
знав що переднє колесо в Міська
кермо й сидло забрали вуйки до Павшівки
бабця сушила футерко й квітчасті пошивки
Федьо повернувся з трирічного війська

Рама собі лежала тепер у іншому місці
Шарик осліп на око і не перечив сусідці
переганяти гуси через нашу обору
я дістав триколісний і їздив куди заманеться
не міг уявити що все це минеться
що їхатиму в долину як колись вгору

Раму таки віддали настирливим піонерам
всі хто потрошив той ровер померли
й Шарик пішов здихати казали що на Ставище
мчу на новому пахне повітря як морква
бачу як наближаються вогні нічного Нью-Йорка
до всього вже ближче

Бучацький боксер

Поміж Нью-Йорком і Бучачем тисячі кілометрів.
Поміж ударами в боксі можна впасти і вмерти.
Юніон Сквер що тримає його за боксерську руку
і наливає водку в нагрітий шлунок щоденно
впише у книгу буття наче в інтимний щоденник:
ім'я — сорочку — шорти і шкіряну сумку.

Бучач який він не бачив майже тринадцять років
проскреготали на вітрі в гніздах місцеві сороки,
позападались вулички як плити на залишках від кіркуту.
Секція боксу так само: хто в бізнес кому добухати
залишилось — й водити місцеву шмару до хати
і їсти прокислу капусту — а пиво як завше зіпсуге.

Бучач який від удару тріщав як поламані ребра.
Ратуша тріпотіла як жилка запаленим нервом
і навіть спокійна Стрипа стрибала рибою втечі.
На короля боксу зважали на танцях в клубах
місто його кулаками ламало носи і зуби
й ніхто його не стримував й ніхто йому не перечив.

Ну, а Нью-Йорк боксерів тягне на дно від пляшки,
вони шкарлупа для нього — якісь солоні фісташки,
спльовує ними снобістськи тому, що завзятий сноб,
тому що удар в Нью-Йорку давно не тренованим м'язом
не може нікого збити — усі тут добірним м'ясом
годовані зранку в обідню пору і перед сном.

Боксер лиш за місце під сонцем якогось бомжа боксує.
П'яна його свідомість на Юніон Сквер буксує.
Босий Махатма Ганді для нього лиш тінь і вчитель,
бронза, котра нагрівається в липні і тепла вночі,
боксер загубив папери соцдопомогу й ключі,
але у сумці водярка, щоби трахеї змочити.

Ще в закамарку пам'яті остання боксерська звичка,
пам'ять удару — як в злодія — точена срібна відмичка,
ще вуличка що додому — виразка шлунку болюча,
ще дармова хата й сусід-наркоман у Бронксі,
ще перепалені труби — в зимі застуджені бронхи,
тому й Махатма знає усю топографію Бучача.

Боксер дивиться на постать в бронзі зеленій застиглу
— друга бомжів нью-йоркських — на світлу духовну силу —
і заливає свідомість — а потім спить на травичці,
і розмовляє з Махатмою про справи земні й духовні,
і кутає свою шию у куций сорочки ковнір
а поруч пляшки розпиті — боксерські його рукавиці.

Дубно, біля Лежайська

Моніка витисне швидкість зі «Шкоди».
Липень за Сяном зелений як кукурудза.
Моніці запах цигарки не шкодить —
звичка яку вона взяла зі школи:
пачка в кишені — спідничка куца.

Ми що мчимось наче карні злочинці,
я — від Нью-Йорка углиб сорокових,
Моніка — втягши рамена й ключиці —
між вантажівок зухвало промчитьсь
цвіту картоплі сиґналить й коровам.

В Дубні що біля Лежайська над Сяном
дитинствами батька я переходжу.
І хмари — наче корови — летять так само,
і діти біжать у трави за псами,
а я наздогнати їх річкою хочу.

В цьому поверненні — каже до мене Моніка —
щось що калатає в серці й дуднить:
ламає як наркомана чи алкоголіка,
що вона знає ця випадкова полька,
що мені треба від цього Дубна?

Може й на мене чекає переселенчий вагон,
батько чекає — брат його й сестри.
Офіцер нас виводить на зимний перон,
ми залишаєм землю і западаєм в сон
поміж Різдом і Сильвестром

Але Моніка каже що їдемо до Ланьцута,
ставить диск з гітами «Czerwone gitary» —
więcspodrodze — співають знайоме й забуте —
дихання тепле й свічка задута
і п'ятилітній тато подібний на хмару,

я сиджу в авті і майже не чую мотора,
ні «Czerwonych gitar» — ні розповідей про Марисю.
Моніка знає: потяг мій у вівторок.
Я бачу п'ятьох дітей що залишають обору.
Я бачу як Дубно злітає у піднебесся.

Все буде cool

літо при серпні — сади вже достигли
— з серпнем кайфує в Мангеттені бомж —
знову в опівніч немає Христини:
з друзями мчиться словами пустими
під Лейді Га'ї новітній альбом

знову ці справи: кенти і подружки
запах текіли — парфуми й бензин
знову життя поділилось на смужки
кава з Старбаксу — горнятко із вушком —
з Мілою Йовович ексклюзив

знову слова про життя в Каліфорнії
дешеву квартиру — фастфуд — повноліття
під цю нерозбірливу нам какофонію
на наші батьківські тривоги і фобію
погляд набоківської Лоліти

нам же з тобою світити всенощну
лампою — в ніч що до шиби притулиться
нам волокити й не згубити цю ношу
я лиш в словах залишитися прошу
світло Нью-Йорка і музику вулиці

що я хотів би сказати — що виллється
з нашої музики — що не випаде з рук
зморшка уже доповзає до вилиці
час тут ніколи — на жаль — не помилиться
щоб дочекатись на слово і звук

я наче сторож нічний — наче Біржа
граючись словом чи цінним папером —
я стережу за штахетником вірша
наше з тобою життя — наче збіжжя
наші слова — наші сни — наші двері

тихо шепнувши що Христа вже вдома
— світло прорило смужку вузьку —
рипнуть ще сходи — як тіло порома —
так поспліталися хромосоми
знаєш don't worry — все буде cool

Шахтар

дідо по лінії матері — криворізький шахтар Василь Кардинал —
не любив комуни яка закисала в провінції
з поетом й священником Ернестом який Карденаль
по суті однофамільці

революцію дідо також не любив: тому добував руду
був солдатом — одружився з Анною Погрібною
віршів він не писав і на цьому зника — наче птах на льоту —
з Ернестом їхня подібність

дідо любив свого пса при синіх очах — рибу з Джуринки —
легені його — засипані пилом руди — грали басами як міхи
з Євангелії знав напам'ять куці прості уривки
у кухні розпалював віхтем

соломи — яку приносив на розпал в подертій місцями вереті
і як колишній солдат не любив дивитись воєнні фільми
коли падав сніг він дивився на світ з віконця вертепу
тому був вільний

дідо також казав що його кликали вчитися до семінарії
голос мав що летів наче голуб й покритий золотом
і так само ходив би з Христом з Юдеї аж до Самарії
поміж вином і голодом

але він був шахтарем — йшов наосліп у напрямку штольні
казав що смерть шахтаря у сні — тобто в словах невловимих
і в смерті своїй лежав він золотою рудою у товарнім вагоні
перед яким пагорби і долини

знаю що щось записував — виводив у зшитках свої каракулі
і те чого мені не сказав тепер я також знаю
коли полечу у лютому до зеленого Нікараґуа
може скажу про це Карденалю

Матір Божа Криволуцька

Стрийна принесла вістку що в Криволуці об'явилася Матір
Божа

це та — пояснила мені бабця Анна — яку ми бачили в церкві
і якій присвічували щороку віхтями запаленої соломи, щоб
Вона змогла втекти до Єгипту

Матір Божа з Йосипом втікала до Єгипту — а ми в Базарі
освітлювали їй шлях

щороку Вона втікала і щороку ми їй присвічували.

Ми загнали до хліва курей

і заховали старий поіржавілий ровер з одним колесом — яким
Федьо їздив до школи

тепер Федьо був у війську — а ровер розібрали на запчастини
— лише рама з колесом

але все одно шкода сказала бабця — і подивилася на небо
виглядаючи дощу

дощ їй був не потрібен — бо хата разом із вікнами була
обвішана висохлим тютюном
який щороку ми здавали до колгоспу.

Бабця дістала шалінову хустину з ружами — вдягнула білу
сорочку — і взяла полатану сумку

з якою ходила до склепу по хліб і помідори — кажучи *що води
нап'ємося в полі з джерела або*

біля Червоної керниці — запихаючи у сумку порожню фляшку
з-під горілки з надщербленою шийкою

та помащений смальцем хліб — треба ж таки перекусити

Стрийну ми наздогнали біля *Червоної керниці* — вона була в сандалях — квітчастій спідниці —

з такою ж сумкою вервечкою та хустинкою — в яку поклала гроші

за якийсь час проминули Криволуцький кінець і вийшли на польову дорогу

разом із жайворонками маками і підгорілою стернею по якій ще ходили останні бузьки

наче фельдшери

До Криволуки потрібно були йти три кілометри — бабця зі стрийною увесь час говорили

згадували Ісуса і молилися — обмінюючись також новинами про тютюн і бараболу —

із їхньої розмови я дізнався що скоро буде війна — а наш Федько у війську — і що риба в ставі

спливала черевом догори — а на курей впала якась пошесть — і що людина є смертна

і все це за наші гріхи

побачити Матір Божу у Криволуці мені заважало кілька десятків жінок

які співали побожні пісні біля місця з іконою і польовими квітами

ми простояли так з годину — я почав вередувати *що хочу додому* — а бабця згадала про тютюн

який ще потрібно буде занести до стодоли — а вже починало сутеніти

і жайвори наковтавшись серпневої прохолоди замовкали

на кінець стрийна сказала що Страшного суду не минути

і бабця з нею погодилася

а я тримався за бабцину руку боячись за наш тютюн кури і одноколісний ровер

за який Федько буде сваритися — коли повернеться з війська

бо те нещасне колесо я виміняв на пачку сигарет

На смерть батька

я не встиг розповісти тобі про Дубно
ні про Нью-Йорк — ні Софійку й Христину
я слова ці отримав майже задурно
хто нас накреслив і хто нас задумав
в ангельських крилах із габардину?

і ти коли станеш пучкою світла — і коли
зацвіте картопля з прожилками синців
по мерцеві у нас перекидають столи
цим відганяють смерть — і той хто створив
нас — перетворює нас на світло в кінці

перетворює габардин на срібну кольчугу
смерть перетворює на швидкість світла
я ніколи не розмовляв з тобою як з другом
тепер із пучкою світла — золотим пухом
картоплею — зодягнену в жовту свиту

хто з нас приبلудний син а хто — ягня
чому ти мене не виглядав як батько сина
все це тепер не важливе — просто фігня
хто нас один від одного відняв
і вмив свої руки синім бензином?

я не встиг тобі розповісти — я просто забув
про країни зелені — про вірші які я нашкрябав
про короля Гарлему — горло його і трубу —
як сабвей затискає рейками позеленілий звук
що нагадує скрекотіння жаби

я називатиму кожну пучку світла Іваном
я згадуватиму дрібниці яких — на жаль — небагато:
Сян біжить за тобою — а ти втікаєш від Сяну
Дубно летить наді мною і я його не дістану
хоч намагаюсь підстрибнути і дістати

але ти затиснутий у міцні обійми херувима
у його глибокі долоні порослі мохом
на його крилах розшитих золотими очима
смерть знижує винувано плечима
вона провокує вірші — і більше нічого

При столі

Борисові Щавурському

я написав ті книжки на стінах вітру які я хотів
я купив будинок і посадив зелені кущі
батьківщину маму ключі та дім
залишив у місті — а їх заливають дощі

я не мав багато жінок (без п) — лиш дві
одна стала дружиною інша — ангел замовк
я тримався за ангела який мене вів
і вкладав ключем в іржавий замок

я дивився як час руйнує нас всіх
я стояв перед вибором — дивитись і знати —
ангел казав що ми западемо у сніг
і ніхто нас обох не буде шукати

я писав вірші бухав волочився блудив
я любив товариство і п'яну братву
я любив дощі — їхній джаз — їх мотив
я люблю слова що лягають на ніч у траву

що ростуть для мене в своїх плодах
що висять зірками і летять гончим псом
я люблю слова де мама ще молода
їх мій ангел в траві для мене знайшов

я казав що час руйнує — що він наш пес
я кажу тобі про слова — що стали дверми

ми пройдемо крізь них — без замків і без
відчуття — що ми є тими — що ми

я кажу тобі що я все написав — що я
відчував — як час збирає слова — їх солод
як підступає старість — твоя моя
я кажу тобі це збираючи крихти зі столу

4 вересня 2012

— чим зайнятись в Тернополі?
— піти на читання Махна?
— що там вірші чи доповідь?
— а в окулярах на шнобелі,
що з Нью-Йорка пригнав?

— той що писав верлібром?
— що знає Богдана Задурку?
— що пам'ять годує хлібом?
— в «Бункерімуз» голімо
— читала —
не повна ж дура

— кажуть у Штатах він пафос
— ну тачка бабло прибамбаси
— їсть зелений фалафель
— по фіг' йому і на фіг'
— тема: всьо — класно

— та на хрін йому ця лажа
срана наша країна?
— мама і брат тут кажуть
— ніколи не був він нашим
— а дим вітчизни?
— а пуповина?

— в піджак мабуть нарядиться
— я про нього диплом писав
— в Тернополі був би спився
— то може підем для годиться
бо кльово сказав про пса

ну — типу — що пес це річка
що синій й прозорий як смерть
— вірші мабуть це звичка
— я думаю: він нас вичекав
— у вівторок це?
чи в четвер?

Дрогобич

Вулиці крокодилів — цинамонових крамниць —
час мій обвалюється наче карниз
на будинку. «Сільпо» біля Ратуші. Прямо — аптека.
На ринку обважає побожна Текля
Країна ще вибирає. У просторі — брудно.
Від нас у слова ховається Бруно.

В словах фестивальних в мушві чи кропиві
словами ж Дрогобич цей закріпили
в масній пилюзі — Пси занюхали попіл
хтось спалює листя — це запах Європи
і попіл Європи? — кого тут шукає?
Картоплю яку на городах копають?

Дрогобич — крамниця. Кого це коробить?
Повітря його прожували корови.
Важка над дверима клепсида як клямка
над нами з тобою — над віллою Бянка
над тим як шумить цей пісок у клепсидрі
над тим як повітря летить у повітрі

Дрогобич — це ринок. Товари з акцизом.
Бруківка — його порівняння з Парижем,
а решта — «Сільпо» — магазини продуктів
а решта — слова які встигли забути
як встигли забути родовища нафти
і свого письменника згуслі цитати

Мій час не в Дрогобичі, тут — тимчасовість
Дрогобичем їхати треба на псові
шукати сліди і не знати хто власник
це місто — як серце: ввімкнеш — і погасне
маршрутка мене підкидає до центру:
стара синагога й відновлена церква

Пакуєм валізи. Дрогобич — це втрата
якщо припасуємо Шульца цитату
якщо з тих масних і забутих уривків
життя перетвориться з тексту на Ринок
якщо не обвалиться з гіпсу пілястра
якщо цей Дрогобич не бачити часто.

Чернівці

що ще покажуть мені Чернівці?
— свіжу солянку і теплі млинці —
коц із обчухраної вівці
сливи і помаранчі?
ідиш — залишений у Садгорі —
їдеш по внутрішньому дворі
світом в якому будинки старі
і померанці

що я покажу для цих Czernowitz?
збитий дорогами мій черевик
паспорт чужий із печатками віз
вірші й валізи?

слухає вірші Художній музей
муза знимкує побіч дверей
шлунками бродять мерло і портвейн
ранній період кризи

що залишилося тут від імперій?
може ця клямка і ковані двері
мови ці ветхі — країни померлі
звалище вулиць?
знаєш життя це крихка порцеляна
мова німецька у віршах Целяна
чорні на ринку румунські селяни
ринок — як вулик

вмерла країна — її не відтвориш
і не пошиєш з сувоїв Тори
ідиш забитий цвяхом в підбори
прифастригований швом
Кобиланська пише до Маковея
літо завершується маковієм
першою книгою Маккавеїв
а їхнє кохання — листом

я вдихнув це повітря — від залізниці
добігали за Прут рудаві лисиці
і товарний рушав на Черньовиці
Чернівці Czernowitz
ще поети читали ковтаючи вірші
до зими готувалася миші
і тютюн хтось ще з літа розвішав
по піддашсях із черепиць

Тернопіль

Що читати? мабуть «Джаз з Орфеєм»
я хотів би щоб вірш мій заклеїв
між словами повітря — в якому
ворохобляться шестерні музики
шершні в'яжуть повітря у вузлики
а Орфей вийшов
щойно із дому

Містом ходить тролейбус кульгавий
заспіває Зорян про «Кульбаби»
«Вісім строф» так назвали — їх право
захитаються строфи під нотами
стане місто з кульбаб позолотою
наче свіжий
медовий пряник

Що чекати? Питань чи обурення?
Ані вмазаних тут — ні накурених
Де Фабрична? Цізорик й заточка
а бухло із кульбаб схоже вермут
але тих пацанів не повернеш
мої милі
дівчатка і хлопчики

І якщо ти Орфей — ти приречений
повертатись у кожному реченні
парашутом з насінням кульбабиним
ялівцем і лисичими шлунками
цим читанням і цими стосунками
і прикрученим
серцем і клапаном

Що потрібно? Читати й не збитися?
З головою снігами накритися?
Чи посипати попелом голову?

Все нормально — мені не пороблено
Я зарив — наче лис — під Тернополем
серце
голоду

На зимового Йвана

На зимового Йвана з найближчих річок
назбирається трохи туману й качок
— двадцять градусів за Фаренгейтом —
і тринадцятий рік що не віриш йому
і Старий новий рік наче гостя приймає
що приніс не бухло а флейту

На зимового Йвана примерзлий сабвей
це єдиний сьогодні для тебе трофей
— форма часу і рейок залізних —
у фіолетовій формі готельний швейцар
запитає при вході спокійно what'sup
дім у кишенях твоїх чи валізах?

І не знаю що я б відповів — Томас Вулф
по готелях з цибулі намотував суп
— над рікою і часом й обідом —
кілька стін цегляних і сади на дахах
кілька вулиць які загубились в стихах
і прокислий погляд сусіда

Тут тринадцятий Томасе — а з поколінь
ще лишився Париж — кілька вулиць та стін
— добігає числівник як спринтер —
і волочишся з вашим питанням: де дім?
наче зека питаєш: а скільки сидів?
що наколки приховує спритно

На зимового Йвана — читання центнер
хилитає будинком застуджено нерв
— дописати б цей вірш і дожити —
ти заходиш додому і нюхом лисиць
пам'ятаєш що хтось й по тобі залишивсь
а по тобі — й повітря зашите

На зимового Йвана — зима й «Шардоне»
і життя пригальмує а потім шарпне
— пульсом крові твоїх переміщень —
що потрібно для дому кілька цегол?
щоби знати: біжи і тільки бігом
відрізняється дім від приміщень

Джуринка

це мовчання з землею зітліло
це Джуринка проходить крізь тіло
ви сідаєте разом за стіл
раз на рік на жовтневу Покрову

обережно наче корону
приміряєш повітряний «стих»

і важкий дерев'яний підшафок
самогон що тремтить у карафі
мовчимо схожі трохи на риб
може ми по Джуринці пливемо
у воді нам і тепло і темно
плавники наче леза бритв

може стіл цей що знає господар
підмивають Джуринки води
за тонкі наші всі плавники
ми не стримаєм навіть повітря
нас чекає Джуринки подвір'я
наші двері і наші замки

а Джуринка нам каже: я з вами
я згортаю вас із плавниками
ви вже риби хоча й за столом
вам не треба повітря ковтати
ні «стихів» на життя пам'ятати
ані дбати про самогон

ні про те що садити що їсти
ні як їхати зранку до міста
ні як спродати збіжжя чи дріб
ваші зябра годуються духом
я вода — й значить ваша посуха
ваша смерть і насущний хліб

приміряйте «стихи» ваші царські
бо ви риби для мене базарські
і тримайтесь за стіл та кропиву
бо як зрушаться води в Джуринці
попливемо водою й гостинцем
Горб — долиною косо і криво

в наших зябрах набилося клею
плавники обліпились землею
ми призначені значить коронні
пропустити Джуринку тілами
щоб вона була нами і з нами
цим «стихом» у повітрі й короні

Різдвяний вірш

не проспали б волхви — не змигнули б «звізду»
ту що каже тобі «я тебе приведу»
золота наче пряник на згуслім меду
— золота як кориця —
я кажу їй: веди серце риби й плавник
узувайся в сандалі чи мій черевик
хоч з верблюжої шерсті одежа на них
і кришталь замість серця

а в базарських снігах пан господар Василь
моїм серцем дитячим пшеницю косив
і водив по оборі без жодних зусиль
й по снігах свою челядь
я кажу: що я звідси що серце з крижин
я прохухав у шибці — під шкіру зашив
а волхвів я ще вчора самих залишив
— при шатрі й при вечері —

світло бризнуло їм молоком верблюдиць
я кажу: що я нині і сам заблудивсь
за зіницею зірки від якої збудивсь
— прочинялися двері —
я лежав в серці риби тонким плавником
янгол злизував губи чомусь язиком
затуляючи очі прозорим крилом
і нитками з паперу

в пучці шерсті верблюжій діоптрій «звізди»
і розсунуті межі і срібло води
пастухи і рибалки слова і роди
— рукописні та книжні —
княжих шатер дірявий тугий оксамит
в геометрії світла крім ліній самих
підсувались верблюди поближче самиць
залишались тижні

залишались сніги й мій плавник як кермо
моє серце на нитці гуділо само
серце риби в повітрі лишало клеймо
— пучку світла верблюжу —
зірка та що веде каже: йдем на раз-два
щоби нас пригорнуло світло Різдва
що тримає в зіниці вола і волхва
смерть твою й душу

Концерт

Неймлесам

ми — в «Козі» нас об'єднує флейта
рок-н-рол як прокладені рейки
від Нью-Йорка в Тернопіль й Париж
можна світло це словом протерти?
звук — цикада зациклена в смерті
ним зігрієш і навіть спалиш

всі кайфують — міняються тексти
це не важко з собою привезти
кілька віршів зимових й Нью-Йорк
навіть Преслі і Франка Синатру
важче з вами свій час заспівати
між бокалів й немитих мисок

я стою з цим підсвіченим гуртом
ми співаєм ми кажем всім бути
в темній залі повітрям легень
нашим джазом і рок-н-ролом
вірші й музика час розпороли
щоб рипіло повітря сухе

я кажу що міста нас прикличуть
флейта просто під вухом кигиче
і Фролова вимірює такт
і тримає ще горло як клямку
наших лиць ледь підсвічені лампи
і в кишені квиток на літак

я тримаюсь стебла мікрофона
ми — цикади що вийшли з полону
ми — це місто бо ми його звук
його слово — нас слухає зала
й щоби преса про нас не писала
ми не ловимо ґав ані мух

ми створили це місто ми джазом
стали з ним понад звуком і часом
нам підспівував вмазаний Преслі
і дівчатка спливали потоми
ми слова ці для всіх відмотали
і повітря як камінь піднесли

Сніг із білого крижма

я одне пам'ятаю: що там був сніг
пам'ятаю: що снігу був цілий сніп
і що кури котили яйце-райце —
і в повітрі висіла небесна брама
і накрали злодії цукерок і краму
— провінція тобто райцентр —

я одне пам'ятав: що повітря з драбин
виживати — два хліба і п'ять рибин —
щоб піймати попутку на трасі
заселяли повітря крамниці й купці
а сміливці брели по зимній ріці
тобто в часі й понад часом

я згадав що дорогою до Чернівців
приходили міняйли й місцевий купець:
чорний перець міняли за страву
розтирали замерзлий у пучках Чигор
і завели нарешті в машині мотор
що зимове повітря стравить

якщо б знати погоду від наших курей
і осліплого пса і місцевих дітей
над Джуринкою в лисячій шубі
я б мабуть здогадався: що краще тоді
перебути життя у зимній воді
й відігрітись при кахлевій грубі

я себе пригадав за слідами куниць
наче сніг в моїм роті цукор топивсь
я чекав на купців: обіцяли вернутись
привезуть карамель медівник пластівці
що вони вже дісталися до Чернівців
що купили для мене андрути

я одне пам'ятаю: що все там було:
переламане в курки праве крило
три купці що ночують щотижня
і крамниці з цукерками в річці — кисіль
рік почнеться з Різдва а життя із весіль
сніг — із білого крижма

Струга

знов без ключів — батьківщини — без друга
пасмами гір накрилася Струга
небо підперши олівцем мінарету
міст на якому читають поети
згідно з пропорцій і світла симетрій
мертвих поетів — мертві

річці читають і риbam озерним
а в Україні — війна: стиглий серпень
я довіряю повітряним риbam
річка також може бути дверима
може також запліднитись від світла
мед македонського літа

знову валізи — квитки — перельоти
очі глибокі місцевої псоти
чорні орли від албанської мови
жовту траву ремигають корови
в монастирі святого Наума
павичі ходять сповнені суму

гнуті цвяхи свічок монастирських
білого хліба із фарфору й миски
кислого смаку винограду й повітря
птаство — я бачу — змагається з вітром
вже підросли їхні крила і пір'я
бо пролітають озерне подвір'я

власник кафани несе з пахлавою
темне вино і склянку з водою
свічка стола відбивається в річці
грієш їй голову й тіло тій свічці
міст підпирає мікрофон для читання:
може війна ця остання?

Охридське озеро — око святого
світло кирилиці як завжди з нічого
з креслень серпневих зірок над горою
з слів що дописані річковою
рибою — ще читають поети
шнур ще не висмикнули із розетки

в тебе ключі від готельних дверей
вірші прочитано: анапест — хорей
дні подаровано місту і річці
й над головою монастирської свічки
запах бджоли із щільника
й риби яку не відпустить ріка

Охридський катер

з іншого берега, з дальнього селища —
більшість сьогодні уже там не селиться —
катер моторний вночі торохтить
він перевозить своїх пасажирів
тепле повітря поплямлено жиром
клапан мотора хрипить

я йому світло в цій вірші пропишу
щоб перевізник чіпляючись пірса
з першого разу закинув канат
щоби цей берег родина албанців
мацала землю ногами — як в танці
OsmanTaka —

в сутінках струзьких вертають домів
з соло цикади — її ж солоспів —
трое дорослих й дванадцять дітей
ось їх поглинула пільма згори
пахнуть достиглі сливки і горіх
вірю: родина дійде

темно: що чути в тілах комишів
катер який перевізник лишив
б'ється об рибу — в повітрі летять
мабуть родина албанців пройшла
берегом й стежкою до села
й покотом сплять

світло у селищі з хлібних крихт
катер старий — перевізник старик
значить в околиці ні душі
чапля заходить в густий тумані
і шарудить — наче військо осман —
які нагинали ці комиші

Червоні очі фазанів

Леонідові Грабовському

музика що затихає в землю і в душах фанів
що заростає більмом червоних очей фазанів
що залишиться в теплому пухові пір'я
якихось небесних сходів тобто симфоній
на смак вони наче губи солоні
під час самоти і тривалого перемир'я

ніхто не почує око — зерно — родини куриних
звуки самі собою піймали їх і підкорили
годує їх літо музичним співом цикади
музика їх швидконого а очі червоні
птаство як паства вільна й в полоні
крила схожі на помаранчі й цукати

якщо приготують їх і подадуть до столу
музику що достойна служити престолу
заправлену у корицю й листок барбарису
тобто пожива світла для духа і твого тіла
а на небесних сходах фалда її тремтіла
а сукня була пошита з білого рису

підстелять для них на ніч віхоть соломи
тобто парчеву тканину повітря і твого дому
навіть ошатну одіж золотого фазана
і звуків які не мають ні запаху ані троянди
музику можна чути але не писати
і бачити як пісок на березі океану

але з очей червоних в яких поселився вітер
і пір'я яке на вітрі не може вже золотіти
усе приготовлено, — наче шлунок для страви
наче більмо ув оці це проминальне світло
і хтось тебе вибрав за свідка
бачити око фазана яке ховається в трави